

Sunne municipalsamhälles brandordning och brandkårs namnrulla (1905)

Konungens befallningshavande har genom resolution den 28 nästlidne juni uppå därom av Sunne municipalsamhälle gjord framställning fastställt följande

Brandordning för Sunne municipalsamhälle

§ 1

Närmaste vården om brandväsendet inom Sunne municipalsamhälle, omfattande det område, som finns här nedan i § 34 närmare beskrivet, handhaves av samhällets municipalnämnd, som övervakar efterlevnaden av denna brandordning samt brandstadgan för rikets städer, såvitt den skall å området tillämpas. Vad i brandstadgan är föreskrivet om polismyndighet, magistrat eller i dess ställe tillsatt styrelsen eller drätselkammare skall gälla för samhällets municipalnämnd; dock med iakttagande att de skyldigheter, som enligt 10 § av brandstadgan åligga polismyndighet och enligt 14 § av samma stadga, magistrat eller poliskammare, tillkomma kronofogden i orten.

§ 2

De bestyr och åligganden, som jämlikt brandstadgan för rikets städer; ankomma på stadsfullmäktige eller allmän rådstuga, skola inom samhället tillkomma dess municipalstämma eller, därest municipalfullmäktige blivit i behörig ordning utsedda, dessa fullmäktige.

§ 3

Inom det här nedan under § 34 angivna området må ej finnas under bar himmel stack av hö eller halm, samling av stickor, hyvelspån eller andra dylika lätt antändbara ämnen.

§ 4

Det åligger husägare att låta verkställa sotning i varje köksbryggghus – och annan öppen spisel - minst var sjätte månad, så framt icke spiseln, under längre tid står obegagnad. I eldstad uti värdshus eller spiskvarter eller hos bryggare eller bagare eller där stark eld eljest äger rum minst var fjärde månad, i kakelungspipa minst en gång varje år.

§ 5

Det åligger husägaren att hålla brandbok samt tillse att sotare, som sotning förrättat, i denna bok tecknar intyg om dagen för sotningen samt därom att å eldstad, mur, rör, skorsten eller dylikt, icke finnas felaktighet som kan innebära eldfara. Upptäckes dylik felaktighet, skall sotare därom genom hos municipalnämnden göra anmälan. Brandbok skall av husägare vid brandsyn uppvisas.

Verkställes ej sotning inom stadgad tid eller uppvisas ej vid brandsyn brandbok, böte den försumlige från och med fem till och med femtio kronor, därest efter sotningen eldstaden används.

§6

Vården och förvaltandet av samhällets brandredskap, bestående av en slangspruta och två brandsegel – varjämte samhället äger begagna två Sunne kyrka tillhöriga större sprutor – ävensom tillsyn därå, att redskapen finnes å bestämt ställe och är underhållen i gott skick, åligger brandchefen, som ock har att till municipalnämnden framställa förslag om anskaffande på samhällets bekostnad ytterligare av brandredskap och redskap för räddande av människoliv, därom municipalstämman sedermera beslutar.

Varje medlem av brandkåren är skyldig att såväl vid övningsmöte som vid brandtillfälle väl vårda samhällets brand- och räddningsredskap.

§7

Det åligger ägare till lägenhet med brandförsäkringsvärde;

av mera än 3000 kronor eller till hus av vad värde som helst, där rörelse eller hantverk idkas, som fordrar starkare eller ständigare bruk av eld, att, evad huset är försäkrat eller ej, i god ordning hålla en mindre slang- eller assurancespruta, en brandhake, en stege som räcker till vindsvåningen, två hinkar eller ämbar.

För gård där försäkringsvärdet endast uppgår till 3000 kronor eller därunder och där eldfarlig hantering ej idkas, behöver blott hållas mässingshandspruta, en brandhake, en stege och två hinkar eller ämbar, vilka redskap alltid skola förvaras å lätt tillgängliga ställen.

§8

Brandkåren, grundad på medborgerlig plikt, utgöres av de personer, vilka i den ordning §§ 9 och 18 här nedan vidare bestämma, blivit till medlemmar i kåren utsedda och indelade. Ej må någon å platsen boende arbetsför mansperson mellan 18 och 55 års ålder undandraga sig att i kåren inträda, när så fodras av brandchefen, vilken ock må till vattenlangare inkalla person av mankön, som yngre är än 18 år. Dock åligger det brandchefen att vid inkallande av medlemmar till brandkåren fästa tillbörligt avseende å nödvändigheten därav att i gård och hushåll, där flera manspersoner finns, som kunna vara förpliktade att i kåren inträda, någon eller några av husets dem, i förhållande till gårdens eller husets storlek och beskaffenhet av den egendom, varöver uppsikt bör hållas, lämnas fria från inträde i kåren, emot skyldighet att under eldsvåda vaka över gårdens och i den befintlig egendoms säkerhet.

Ehuru således den del av platsens innevånare, som hör till brandkåren, äger att med de vid eldsvåda förekommande bestyr och göromål taga den egentliga befattningen, åligger dock en var arbetsför man eller kvinna som kan från hemmet undvaras och icke har laga förfall, att vid eldsvåda, när brandchefen låter därom tillsäga eller giva särskild signal därtill skyndsamt infinna sig vid brandstället och genast inträda i den tjänstgöring, som av befälhavande vid brandkåren anvisas; och må sådan person, även om han utan slik tillsägelse kommit till brandstället, icke undandraga sig att efter befäls föreskrift biträda vid där förekommande göromål; börande husbonde, så vitt på honom ankommer, tillse, att brandchefens order åtlydas.

§9

Brandkåren står under befäl av en brandchef, som jämte vice brandchefen utses av municipalstämman och innehar sin befattning under ett år, efter vilken tid han kan återväljas.

§ 10

Brandchefen för högsta befälet vid eldsvåda. Genom hans försorg föras namnrullor över brandkåren. Han äger att kalla den till övningar ävensom att besiktiga och pröva ej blott allmän, utan även enskilda personers brandredskap.

Brandchefen är ej skyldig att mottaga val mer än en gång.

§ 11

Vid eldsvåda äger brandchefen för hämmande av eldens spridning låta, utan hinder av vägran, neddriva byggnad, stängsel eller dylikt

Vatten för eldsläckning må hämtas från befintlig vattenledning, från enskilda tillhöriga brunnar, från det ständigt isfria Sunnesundet eller från andra vattensamlingar när brandchefen ger befallning därom; åliggande det innehavare av eldstad att på tillsägelse av brandchefen värma vatten för sprutornas uppvärmning under köld, Körning av vatten åligger en var som har dragare.

§ 12

Brandkåren består av;

1. Släckavdelning
2. Vattenhämtningsavdelning
3. Bärningsavdelning

§ 13

Släckningsavdelningen består av;

1: sta och 2: dra strålförare vid varje spruta samt vattenlangare och pumpare. Strålförare för befälet vid spruta efter brandchefens anvisning

§ 14

Vattenhämtningsavdelningen har två förmän, som ordna och leda avdelningens göromål efter brandchefens befallningar

§ 15

Bärningsavdelningen har till åliggande; dels att verkställa sådan rivning av hus och plank, som är nödig för att hindra brandens blivande utbredande, samt att röja ur vägen det som är till hinder för sprutornas uppställande på tjänliga platser, dels ock att rädda människoliv och bärga lösegendom. Att förekomma obehöriga personers inblandning i arbetet samt att taga vård om bärgat gods.

Avdelningen står under befäl av första och andra förman, vilka efter brandchefens föreskrift leder arbetet

§ 16

Vid eldsvådas utbrott har släckningsavdelningen att skyndsamt samlas vid spruthuset samt därifrån med eldsläcknings- och räddningsredskap begiva sig till brandstället, å vilket vattenhämtnings- och bärningsavdelningen vid eldsvådans utbrytande skall inställa sig. Varje medlem av brandkåren skall å samlingsplatsen medha sitt tjänstetecken.

§ 17

Bortreser brandchefen från platsen för längre eller kortare tid, vare han skyldig att överlämna sitt befäl och tecken åt sin närmaste man eller i hans frånvaro till annan för befattningen lämplig person.

Enahanda skyldighet åligger de olika avdelningarnas förmän. Den, som sålunda träder i chefs eller förmans ställe, iklädes och behåller dennes rättigheter och skyldigheter, så länge han fortfar att utöva befattningen.

§ 18

Brandchefen utser kårens samtliga befäl och medlemmar samt överlämnar till dem deras tjänstetecken.

§ 19

Brandstyrkans befäl och manskap njute under tjänstgöring det skydd emot våld och oförrätt, som enligt lag tillkommer dem, vilka är förordnade eller valda att förrätta offentligt tjänsteärende eller kallade att tillhandagå vid offentlig förrättning.

§ 20

Signalering om eldsvåda sker medelst klämtning.

§ 21

Varje person, som upptäcker eldsvåda skall därom genast underrätta folk som hotas av elden, och om faran är sådan att brandkåren behöver anlitas, ofördröjligen ombesörja, att brandsignaler gives och att brandchefen underrättas.

§ 22

De personer, som vid eldsvåda kvarstanna i hemmet för att vårda där befintlig egendom bör först och främst tillse;
att luckor, fönster och dörrar till såväl boningshus som i synnerhet uthus och vindar äro eller genast blir stängda;
att eldfångda ämnen bringas i säkert förvar;
att den särskilda släckningsredskap som finns i gården iordningsställs för att användas;
att vatten hålls i beredskap på vindar och andra ställen, som är mest utsatta för faran att antändas, och
att för övrigt alla åtgärder vidtagas som till förekommande av antändning eller till beredande av skyndsamt släckning kunna anordnas. Är fara för antändning genom flygeld för handen, bör folk, försett med handsprutor, utställas på gårdar, tak och vindar för att noga ge akt på, varest flygbrand faller ned och genast släcka densamma.

För övrigt iakttags de föreskrifter, som brandchefen låter genom bud meddela.

§ 23

Om medlem av brandkårer underlåter att, efter det kunskap om eldfara genom brandsignal eller på annat sätt erhållits, genast inställa sig på brandstället, plikte förman från och med två till och med tio kronor och annan medlem från och med en till och med fem kronor. Utebliver medlem alldeles, plikte han dubbelt.

Skulle någon, som enligt § 8 bör efter särskild tillsägelse biträda vid eldsvåda göra sig skyldig till dröjsmål eller uteblivande, plikte han som ovan i denna § är stadgat

Brandchefen äger genom anslag å samhällets anslagstavlor sammankalla kårens befäl och medlemmar till övningsmöte, när han så finner skäligt; skolande övningsmöte hållas minst en gång om året.

För frånvaro vid övningsmöte, sedan kallelse därom behörigen anslagits, vare plikten hälften mindre.

Den, som visar laga förfall eller annan giltig ursäkt, vare fri från ansvar, varför ock i de rapporter, som efter eldsvåda eller övning av vederbörande befäl till brandchefen lämnas, skälen för sen ankomst eller uteblivande böra angiva, så att brandchefen må kunna bedöma, huruvida anmälan till åtal må äga rum.

Husbonde, som utan giltigt skäl vägrar tjänstehjon att infinna sig vid eldsvåda eller övningsmöte, vare förfallen till lika stor plikt, som är stadgat för förmans uteblivande.

Går någon utan tillstånd bort från anvisat arbete vid eldsvåda eller övningsmöte eller eljest därunder visar olydnad eller uppstudsighet, plikte denne från fem till femtio kronor

§ 24

När eldsvåda timar, åligge kronofogden i distriktet att ofördröjligen hålla noggrann undersökning för utrönande av orsaken till eldens uppkomst och spridning. Vid samma tillfälle skall ock undersökas, om föreskriven brand- och räddningsredskap vid tiden för eldens utbrott funnits i gården och varit i gott skick underhållna.

§ 25

Varje år i början av maj eller juni månad skall brandsyn, å förut kungjord tid förrättas av tre personer, däribland en murare, utsedda av municipalnämnden.

§ 26

Vid brandsyn åligger det synemännen att granska brandbok samt att undersöka,

1. om de bristfälligheter å tak, väggar eller innan reda finnas av sådan beskaffenhet, att de kunna medföra eldfara;
2. om dylika bristfälligheter förefinnas å eldstäder, murar och rör;
3. om brandredskapen är i tillbörligt skick samt
4. om sotning å föreskriven tid blivit verkställd

§ 27

De anmärkta bristerna skola upptecknas i brandsynens protokoll även som i brandboken. Anse synemännen nödigt, att anmäla bristfälligheter avhjälpas före den i § 29 bestämda efterbesiktningen, utsätta tid för fullgörandet därav och underrätta skyndsamligen ordföranden i municipalnämnden, som låter tillse, att det anbefallda varder verkställt.

§ 28

Befinnes eldstad, mur, rör eller skorsten eller annat dylikt vara i så bristfälligt skick, att synnerlig fara för vådeld är för handen äge synemännen att Gents låta riva dylik eldstad eller mur eller ock vidtaga andra åtgärder, varigenom begagnandet kan förhindras, allt på husägarens bekostnad.

§ 29

I början av september månad anställs av samma personer, som brandsynen hållit, å likaledes kungjord tid efterbesiktning till utrönande, huruvida de vid synen anmärkta bristfälligheterna blivit behörigen avhjälpna. Vid efterbesiktning kvarstående brister anmälas skyndsamligen hos municipalnämnden, som tillhåller den försumlige att fullgöra, vad honom åligger.

§ 30

Den, som vid brandsyn fått sig förelagt att något fullgöra, men ej nöjes med synemännens beslut, äger att hos municipalnämnden överklaga nämnda beslut inom fjorton dagar efter det han därav skriftligen undfått del; den dagen oräknad.

§ 31

Municipalnämnden äger att på den försumliges bekostnad anskaffa felande brandredskap eller utföra försummat arbete, då till efterbesiktning eller eljest inom föreskriven tid dylik redskap ej är anskaffad eller ålagt arbete ej utfört.

§ 32

Underlåter någon att ha de vid brandsyn utmärkta bristfälligheter avhjälpna före efterbesiktning eller annan tid, som blivit av synemännen utsatt, böte från och med fem till och med hundra kronor. Till enahanda bot gör den sig förfallen, som tredskar att lämna synemännen tillträde till lägenhet eller annat som ska undersökas. Och må vederbörande kronofogde lämna synemännen den handräckning, som kan erfordras för att sätt dem i tillfälle att fullgöra sitt uppdrag.

§ 33

Förseelserna mot brandstadgan och denna brandordning skola åtalas vid domstolen i orten; och gälla i fråga om klagan över domstols beslut, vad i allmänhet angående besvär i brottmål är förordnat; ägande brandchefen dock för särskilt fall förordna åklagare.

Till böter eller viten enligt denna brandordning må icke dömas, om å förseelsen följer straff enligt allmän lag.

Ådömda böter och viten tillfalla municipalkassan; och äger allmän åklagare, då han utför åtalet, att av beloppet undfå hälften.

§ 34

Denna brandordning skall vara gällande för det område i Sunne socken, som angivits å en av tf kronofogden G A Lind i oktober 1903 avfattad kartskiss inom gränser, betecknade med fulldragen grön linje, och enligt av kapten Arvid Noreen den 15 april 1904 upprättad beskrivning, innehållande;

Av hemmanet	Skäggeberg	60,855 hektar
”	Hasselbol	20,598 ”
”	Södra Åmberg	14,407 ”
”	Norra Åmberg	12,086 ”
	eller tillhopa	107,946 hektar

§ 35

Förslag till de förändringar och tillägg, som i denna brandordning i framtiden och efter vunnit erfarenhet kunna finnas nödiga, skola efter municipalstämmans hörande av municipalnämnden anmälas till prövning och fastställelse av Konungens befallningshavande.

§ 36

Denna brandordning, som skall tillämpas från och med år 1906, bör genom municipalnämndens försorg införas i en för detta ändamål inrättad, hos nämnden förvarad liggare, skolande nämnden ombesörja, att tryckta exemplar av brandordningen finnes inom områden för köpare att tillgå, så länge den fortfar att gälla.

Karlstad i landskansliet den 25 juli 1906

GERH. DYRSSEN

GEORG SAMUELSSON

Brand signaler

(Utom brandordningen nödvändiga)

Vid klämtning utvisas från kyrktornet med röd flagga (och lykta nattetid) åt det håll elden är lös.

Då endast klämtning, för eldsvådans signalering, icke endast anses nog varskoende med hänsyn till tidsutdräkt för dess åstadkommande, gives även med brandtrumpeter signal för elden (även vid okungjorda hastighetsövningar). Trumpeternas placering och användning tillkännages genom anslag å spruthuset.

Sprutornas stationering

No 1	Sundvikssprutan i spruthuset på vänstra sidan vid gamla Sundsbron (tre pumplag med vardera 10 man)
No 2	Nya kyrksprutan (tre pumplag med vardera 13 man)
No 3	Gamla kyrksprutan i magasinet vid prostgården (tre pumplag – vardera 4 man)

Bärgningsavdelningens redskap förvaras i västra spruthuset

Därefter är alla befattningar nammeligen utsedda. Tillsammans var 196 man uttagna.

Några titlar i rullan; tapetserare, postexpeditör, tandläkare, bankdirektör, godsägare, fotograf, polis, smedmästare, bodkarl, handlande, skomakare, snickare, slaktare, järnhandlare, skräddare, fiskhandlare, arbetare, målarmästare, kyrkvaktmästare, faktor, trädgårdsmästare, urmakare, hyresgäst, dagkarl, barberare, guldsmed, magister

Avskrift gjord av Värmlands Brandhistoriska Klubb maj 2018 med viss språklig modernisering. Brandordningen har även anvisningar för släckningsarbetet. Vi redovisar detta i separat dokument.